

Analysegruppa

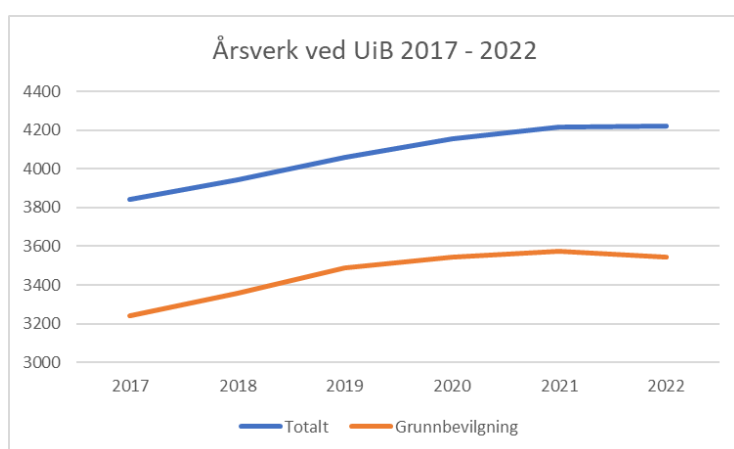
Analysegruppe lagar analyser, samanlikningar og rapportar til universitetsleiinga om trendar, rammer og utviklingstrekk som er aktuelle for å gjennomføre UiBs strategi.

Analysegruppas medlemmar: Ingar Myking, Steinar Vestad, Bjug Olav Bøyum, Svein Jarle Nymark, Gry Flatabø, Caroline Armitage og Susanne Mikki.

Strammere rammer gir færre tilsatte ved UiB

UiB er det eneste universitetet som har nedgang i antall årsverk finansiert over grunnbevilgningen fra 2021 til 2022.

Etter flere år med sammenhengende vekst i antall årsverk er utviklingen nå i ferd med å flate ut ved UiB. Fra 2021 til 2022 økte antall årsverk med totalt syv, tilsvarende 0,2 prosent. Ses det kun på årsverk finansiert av grunnbevilgningen har det vært en reduksjon på 28 årsverk (- 0,8 prosent). Oversikt er gitt i figur nedenfor. UiB er med dette det universitetet med svakest utvikling fra 2021 til 2022 og det eneste universitetet som har nedgang i antall årsverk finansiert over grunnbevilgningen.



Utviklingen fra 2021 til 2022 er relativt lik for teknisk – administrative og faglige årsverk utviklingen knyttets i første rekke til nedgang i midlertidige årsverk, også når det korrigeres for åremålstilsetninger.

Innføring av studieavgifter gir budsjettkutt

I Statsbudsjettet legges det opp til at universitetene skal «tjene» penger på utenlandsstudenter fra land utenfor EU. Lærestedene får budsjettkutt basert forventet inntjening, men modellen stemmer ikke med virkeligheten.

Regjeringen innfører studieavgift for studenter fra «tredjeland», dvs. statsborgere utenfor EU/EØS og Sveits. Det er lagt inn et kutt ved institusjonene på totalt 74,4 millioner som følge av at universitetene og høyskolene skal kreve minst kostnadsdekkende studieavgift fra og med høstsemesteret 2023. Kuttet fordeles over tre år med halvårseffekt i 2023 og 2025, og full effekt i 2024. Slik vil den samlede budsjetteffekten være på 300 millioner. UiBs andel av dette kuttet er 6,5 millioner i 2023, og i overkant av 26 millioner i 2025.

Reduksjonen er basert på at Kunnskapsdepartementet (KD) selv anslår at 70 prosent av tredjelandstudenter vil falle bort, og er fordelt med utgangspunkt i hvor mange registrerte studenter hver institusjon har fra disse landene.

Hvem må betale?

I høringsbrevet fra KD står det at institusjonene skal kreve egenbetaling fra andre enn norske borgere og utenlandske borgere som har rett til likebehandling med norske borgere. Slike rettigheter kan være hjemlet i f.eks. EØS-avtalen, EFTA-konvensjonen eller separasjonsavtalen med Storbritannia. Videre foreslår KD at utvekslingsstudenter som kommer på en nasjonal eller institusjonell avtale skal slippe kravet om egenbetaling, og det samme gjelder doktorgradskandidater. Til slutt skal studenter som faller inn under § 7 i Forskrift om utdanningsstøtte¹ unntas, det vil f.eks. gjelde studenter med midlertidig eller permanent opphold på grunnlag av beskyttelse, sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, samt en rekke andre grupper.

For UiBs vedkommende vil det i realiteten si at hovedgruppen som rammes er tredjelandstudenter på de toårige masterprogrammene, samt enkelte studenter tatt opp på grunnutdanninger som er unntatt kravene som generell studiekompetanse (blant annet krav om norskkunnskaper) innenfor utøvende kunst- og musikkutdanninger. Det totale omfanget er anslått til rundt 200 studenter hvert år.

Uklarhet om beregningsgrunnlag

Det har vært uklarheter om hvilket beregningsgrunnlag departementet har benyttet for å fordele kuttet, men det siste svaret er at de har regnet et snitt av registrerte studenter ved hver institusjon for årene 2019-2021 (høstsemester). Alle studienivåene er regnet med, fra etter- og videreutdanning, utveksling og norskkursstudenter, til reelle gradsstudenter. KD har brukt et beregningsgrunnlag som i stor grad består av grupper som er unntatt kravet om egenbetaling. For å illustrere, viser tabellen under egenfinansierte studenter høsten 2021 fra tredjeland, fordelt på ulike studiekategorier.

Type	Antall studenter (egenfinansiert)
Master (ordinært)	269
Utveksling	192
Norskkurs	129
Grunnstudier (ordinært)	110
Master (utøvende)	31
Enkeltemnestudent	15
Kodeprogram ²	14
EVU	13,56
PPU	5
Gjestestudent (PhD)	5
Valgemner, jus	4
Grunnstudier (utøvende)	4
Uplassert (PhD)	3
Master (erfaringsbasert)	2,61
Spesialistutdanning tannlege	0,35
Totalsum	797,52

¹ <https://lovdata.no/LTI/forskrift/2020-04-15-798/§7>

² Fellesbenevnelse på typiske studieretter som kan tildeles korttidsstudenter, f.eks. gjester eller lignende

Vi ser at antallet masterstudenter er høyere enn de 200 som reelt sett skal betale, dette er fordi en del av masterstudentene faller inn under et eller flere av unntakene (f.eks. tidligere flyktninger, familieinnvandring, osv.)

I realiteten betyr dette at beregningsgrunnlaget er svært unøyaktig, og det straffer blant annet institusjoner som er gode på internasjonalisering og utveksling, som UiB. Det samme gjelder universitet som tilbyr norskopplæring, da dette inngår nå i grunnlaget for beregning av kuttet. Videre gjør det at anslaget fra departementet om at vi vil beholde 30 prosent av studentene (som vi kan kreve betaling fra) er galt. Om vi beholder 30 prosent av 800 studenter (240) er noe helt annet enn om vi beholder 30 prosent av 200 studenter (60). Ikke minst vil størrelsen på studieavgiften være svært forskjellig om den er ment å dekke inn kuttet på 26 millioner årlig med 60 eller 240 studenter.

Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet

Personer med lang utdanning har ofte lav inntekt som studenter, men høy inntekt senere i karrieren. I snitt har gruppen med lengre utdanning høyere inntekt gjennom arbeidslivet enn de med kortere utdanning. Enkelte grupper med lang utdanning har likevel noen av de laveste livsløpsinntektene, viser en [ny undersøkelse](#) fra SSB.

I en ny analyse undersøker SSB sammenhengen mellom utdanning og samlede inntekter gjennom yrkeskarrieren. Analysen er finansiert av Unio, og baserer seg på [SSB rapport 2010/43](#). Livsløpsinntekten er nåverdien av inntekt over livsløpet, det vil si summen av all diskontert inntekt.

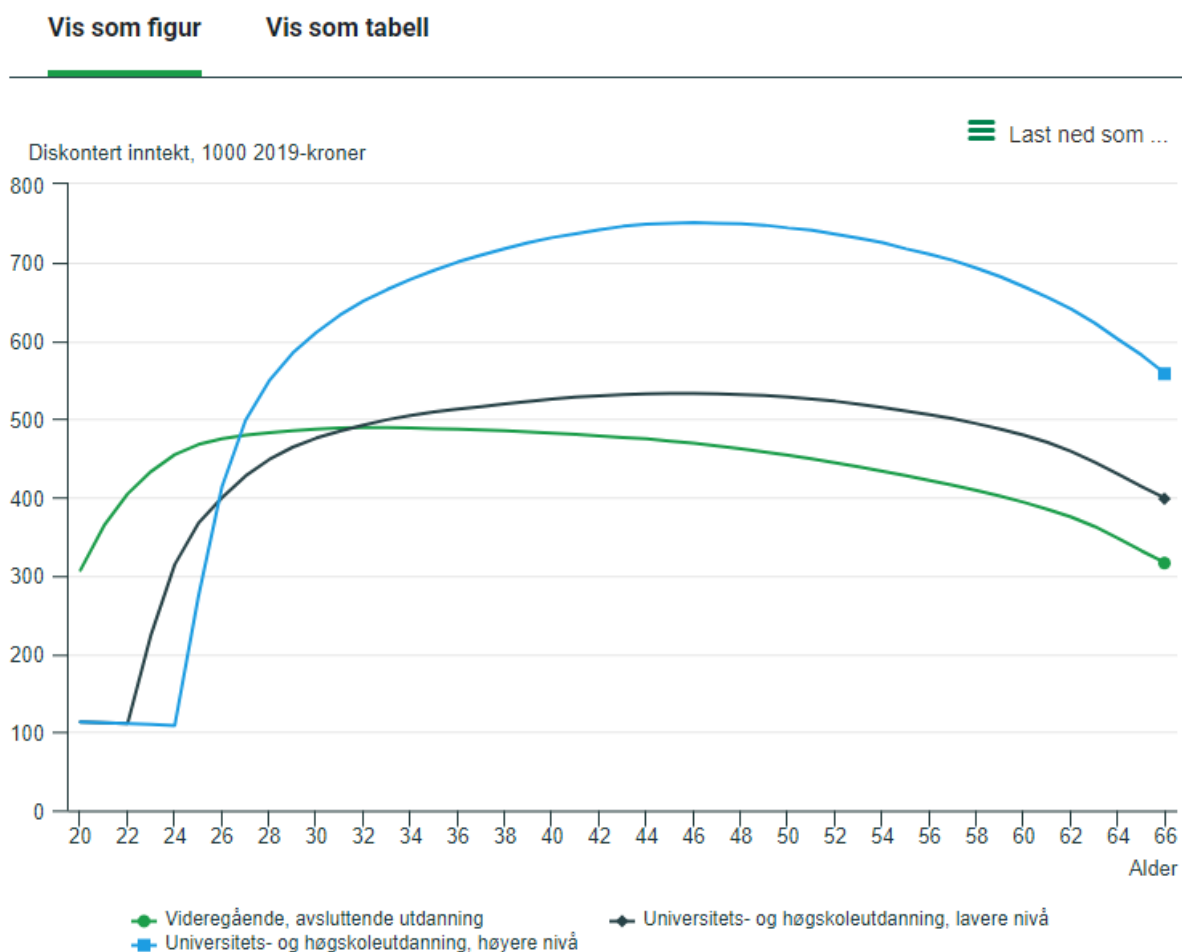
Gruppene med lengre utdanning har oftest høyere livsløpsinntekter enn gruppene med kortere utdanning. De med utdanning på bachelor- og masternivå har henholdsvis 4 og 38 prosent høyere livsløpsinntekt enn de med utdanning på videregående nivå, mens de med kortere utdanning enn fullført videregående har 10 prosent lavere livsløpsinntekt enn gruppen med fullført videregående.

Store forskjeller mellom ulike utdanningsretninger

Medisinutdannede, sivilingeniører og siviløkonomer har høyest livstidsinntekt, hhv. 88, 69 og 65 prosent høyere enn gruppen med allmennfaglig videregående eller tilsvarende. Gruppene med de laveste livsløpsinntektene er videregående innen servicefag og helse og sosial, som ligger 19-20 prosent under allmennfag. Også en del grupper på bachelornivå har lavere gjennomsnittlig livsløpsinntekt enn de med videregående allmennfag. Spesielt ligger diakoner, førskolelærere og ergoterapeuter 12-15 prosent under videregående allmennfag.

En viktig delforklaring på forskjellene mellom utdanningsgruppene er forskjeller i sysselsettingsgrad og arbeidstid. Generelt kan inntektsforskjeller mellom utdanningsgrupper både skyldes avkastningen av utdanningen og andre forskjeller, for eksempel egenskaper ved personene i gruppene eller forskjeller i arbeidstid.

Figur 1. Årlig inntekt etter utdanningsnivå (diskontert, 1000 2019-kroner)

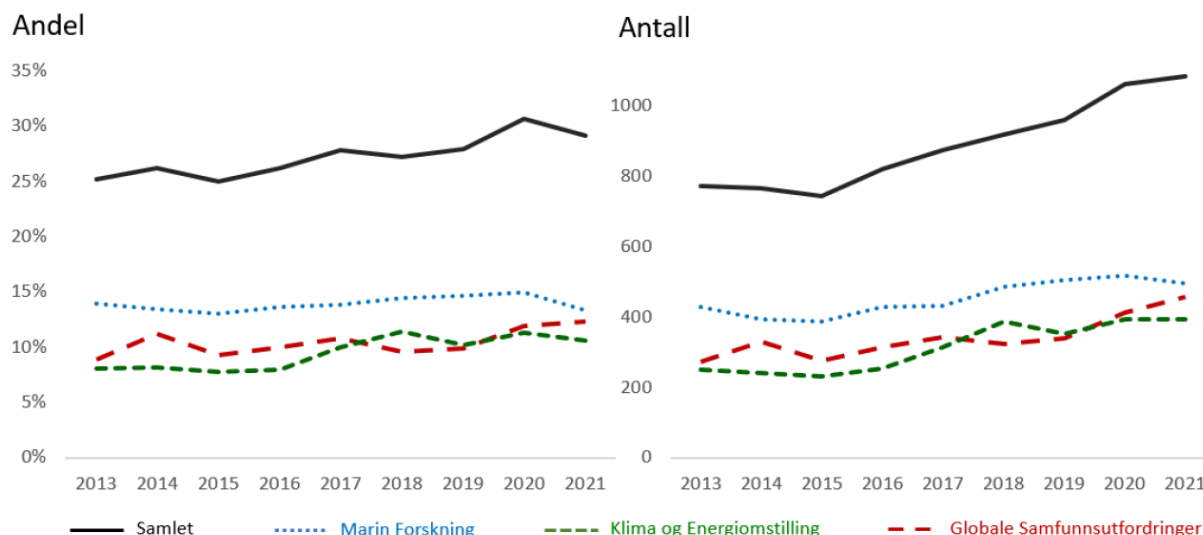


Publiseringstall for tre tematiske områder ved UiB

En bibliometrisk kartlegging viser publiseringsomfang og trender for Marin Forskning, Klima og Energiomstilling og Globale Samfunnsutfordringer.

Kartleggingen er utført av Bibliometrigruppen ved Universitetsbiblioteket, og er gjort ved å søke etter publikasjoner ved definerte emneord i både Cristin og Web of Science (Clarivate). Analysen er oppdatert for publikasjoner utgitt i 2021.

Den relative andelen publikasjoner ved UiB som kan knyttes til satsningsområdene ligger mellom 25 og 30 prosent, med et toppår i 2020. Området Globale Samfunnsutfordringer har hatt en tydelig oppgang de siste tre år. Marin Forskning er størst, Klima og Energiomstilling og Globale Samfunnsutfordringer omtrent like store. Satsningsområdene er i sin natur overlappende og det kan diskuteres hvordan grensene mellom temaene og andre fag settes. Størst overlapp finner vi mellom Marin Forskning og Klima og Energiomstilling.



Andel og antall publikasjoner knyttet til UiBs satsningsområder Globale Samfunnsutfordringer, Klima og Energiomstilling, Marin Forskning og samlet, i 2013 til 2021. (Datagrunnlag: Cristin/DUCT, Web of Science; Bibliometrigruppen ved UB).

Nøkkeltall per satsningsområde, 2017-2021

Marin Forskning: Prosentandel marine publikasjoner ved UiB har holdt seg mellom 13 – 15 % over tid, med 14 % i 2021. Det er høy grad nivå 2 og internasjonal sampublisering (70 %), særlig med USA som land og Alfred Wegener Institutt (Tyskland), Københavns Universitet, og Chinese Academy of Sciences som institusjoner.

Klima og Energiomstilling (KE): Prosentandel publikasjoner knyttet til KE ved UiB har økt over tid fra ca. 8 % i 2013 til 11 % i 2021, med flest publikasjoner under «Klimasystemer og effekter». Det er høy grad nivå 2 og internasjonal sampublisering (79 %) her også. Internasjonale institusjoner med mange sampublikasjoner inkluderer igjen Alfred Wegener Institutt (Tyskland) og Chinese Academy of Sciences, samt Stockholms Universitet.

Globale Samfunnsutfordringer (GSU): Prosentandel publikasjoner knyttet til GSU ved UiB har økt over tid, fra mellom 9-11% fram til 2019 til 12 % i 2020 og 2021. Global helse og Ulikhet er de største underdelene ut fra antall publikasjoner, men en stor andel publikasjoner kan knyttes til flere av underdelene (global helse, ulikhet eller migrasjon; ca. 40 %). Internasjonale institusjoner med mange sampublikasjoner med UiB inkluderer Addis Ababa University (Ethiopia), Makerere University (Uganda), Karolinska Institutet (Sverige) og Verdens Helse Organisasjon.

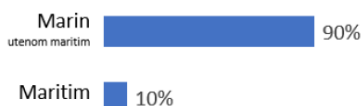
Marin Forskning 2017-2021



14 % Spesialisering
14 % av UiB publikasjoner er knyttet til Marin Forskning
496 publikasjoner i 2021

15 % Bidrag
15 % av Norges publikasjoner innen marin forskning er medforfattet av UiB
9 % i forfatterandeler

#2 i Norge



70 % har internasjonalt medforfatterskap

36 % publisert på nivå 2

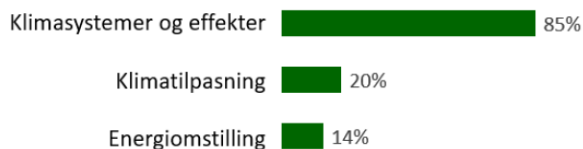
Klima og Energiomstilling 2017-2021



11 % Spesialisering
11 % av UiBs publikasjoner er knyttet til Klima og Energiomstilling
393 publikasjoner i 2021

14 % Bidrag
14 % av Norges publikasjoner innen KE er medforfattet av UiB
9 % i forfatterandeler

#3 i Norge



79 % har internasjonalt medforfatterskap

41 % publisert på nivå 2

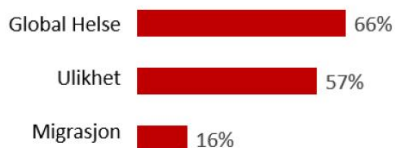
Globale samfunnsutfordringer 2017-2021



11 % Spesialisering
11 % av UiB publikasjoner er knyttet til Globale samfunnsutfordringer
458 publikasjoner i 2021

14% Bidrag
14 % av Norges publikasjoner innen GSU er medforfattet av UiB
10 % i forfatterandeler

#2 i Norge



internasjonalt medforfatterskap varierer fra 79 % (Global helse) til 36 % (Migrasjon)

27 % publisert på nivå 2

Ny dansk regjering beholder «masterkutt»

Danske universiteter forbereder seg på å debattere livslang læring reformer med en "[pistol rettet mot seg](#)", ifølge Times Higher Education (THE). Den nye regjeringen i Danmark vil fortsatt gå for ett-års master innen humaniora.

En kontroversiell plan om å forkorte humanistiske mastergrader har overlevd Danmarks regjeringsskifte. Utsiftingen av den sosialdemokratiske mindretallsregjeringen med en flertallskoalisjon betyr avgang av utdanningsminister Jesper Petersen, som irriterte mange i sektoren da han kritiserte [lave masterkontakttimer](#) i humaniora og deretter foreslo å kutte [35 prosent](#) av utdanningene til ett år. I følge danske [Forskerforum](#) har humaniora og samfunnsfagene levd med en stadig svekking av finansieringen gjennom de siste 10-12 årene.

Studenter fornøyde med fleksible utdanningstilbud

Det er likevel uenighet rundt nytten av desentraliserte tilbud, visert ny [NIFU-rapport](#).

NIFU har evaluert to tilskuddsordninger: tilskudd til fleksible videreutdanningstilbud, forvaltet av det som før var Kompetanse Norge, og program for fleksible utdanningstilbud, tidligere administrert av Diku. I dag er disse to ordningene videreført i en felles ordning for fleksibel og desentraliserte utdanning, administrert av HK-dir. Målet for ordningene er å fremme livslang læring gjennom fleksible utdanningstilbud som imøtekommer arbeidslivets behov.

Rapportens hovedfunn:

- Tilskuddsordningene ser ut til å bidra til livslang læring uavhengig av bosted og livssituasjon.
- Variasjon i de fleksible tilbudenes arbeidslivsrelevans. Det var en viss variasjon blant arbeidslivsaktørene og utdanningsinstitusjonene selv når det kom til vurderingen av de fleksible utdanningstilbudenes arbeidslivsrelevans. Imidlertid var majoriteten av studentene som svarte på spørreundersøkelsen, fornøyd med tilbudenes relevans for deres arbeid.
- Utdanningstilbudene når ut til en del av målgruppen.
- Uenighet rundt nytten av utdanningstilbud med desentralisert organisering. Dagens tilskuddsordning skiller seg fra de to tidligere ordningene ved at den prioriterer utdanningstilbud som har en desentralisert organisering med samlinger. Blant informantene i denne studien var det en viss uenighet om dette var hensiktsmessig

Enda sterkere konsentrasjon av kommersielle forlag etter åpen publisering

NIFU har i et [arbeidsnotat](#) undersøkt endringer i markedet for internasjonale vitenskapelige tidsskrifter og konsekvensene av disse for publiseringsindikatoren i.

På oppdrag fra publiseringsutvalget belyser et nytt NIFU-notat konsekvenser av endringer i det internasjonale markedet for vitenskapelige tidsskrifter med utgangspunkt i tre spørsmål:

1. Hvordan agerer de store kommersielle forlagene, og hva skjer i forholdet mellom offentlig og privat eierskap til vitenskapelige tidsskrifter?

2. Hvilke konsekvenser får overgangen til forfatterbetaling for forskningskvalitet og forskningsøkonomi?
3. Er det mulig å opprettholde en nivåinndeling av publiseringskanaler når noen få sentrale og tverrfaglige mega-tidsskrifter og publiseringsplattformer overtar større deler av publiseringen?

Rapportens funn:

- Markedet domineres av relativt få kommersielle forlag som utgir tidsskrifter med høye andeler av verdens vitenskapelige artikler. Konsentrasjonstendensen er forsterket ved overgangen til åpen publisering.
- Forfatterbetaling vinner fram som forretningsmodell samtidig som abonnement foreløpig opprettholdes. Forfatterbetaling skaper et incentiv til å utgi store volumer av artikler med minst mulig redaksjonell innsats. Dette gir en vekst i tidsskrifter som ligger i gråsonen rundt minstekravene til å bli godkjent på nivå 1. Samtidig blir kostnadene ved å publisere i de mest anerkjente og kvalitetsorienterte tidsskriftene på nivå 2 særlig høye.
- Vurderinger av tidsskrifter er utfordret av initiativer og avtaler innenfor forskningsevaluering som sier at man skal legge mindre vekt på hvor forskere publiserer og mer vekt på hva de publiserer og på andre aktiviteter enn publisering.